

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР У ВИЗНАЧЕННІ ЗМІСТОВИХ НАПРЯМІВ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

cation: challenges and perspectives: a collection of theses of the 1st All-Ukrainian Scientific and Practical Internet Conference "Competency-oriented education: challenges and prospects", Kyiv, September 30, 2019. Kyiv, pp. 104–107. [in Ukrainian].

7. Pidliachyi, M.I. (2020). Kliuchovi kompetentnosti starshoklasnykiv: orhanizatsiia zdorovoho sposobu zhyttia [Key competencies of high school students: organization of a healthy lifestyle]. *Scientific journal of the National Pedagogical University named after M.P. Drahomanova. Series No. 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport)*, 123, pp. 315–319. Available at: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/32901>. [in Ukrainian].

8. Khomenko, O.Iu. Rol soft skills u pidhotovtsi maibutnikh pravo okhorontsiv [The role of soft skills in training future law enforcement officers]. "Young Scientist", No. 6 (94), p. 22. [in Ukrainian].

9. Caeiro-Rodríguez M. et al. (2021). Teaching Soft Skills in Engineering Education: An European Perspective, in IEEE Access, vol. 9, 29222–29242, doi: 10.1109/ACCESS.2021.3059516. [in English].

10. Robles, M. (2012). Executive perceptions of the top 10 soft skills needed in today's workplace. *Business Communication Quarterly*, No. 75 (4), pp. 453–465. [in English].

11. Soft skills. Collins English Dictionary. Available at: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/soft-skills>. [in English].

12. Soft Skills: The Hard Skills for Today's Workforce. (2018). Skills Builder Pro. Available at: https://mma.pnnews.wire.com/media/792186/Soft_Skills_The_Hard_Skills_for_Today_s_Workforce_Final.pdf?p=original. [in English].

13. These are the top 10 job skills of tomorrow – and how long it takes to learn them. (Oct 21, 2020). Available at: https://www.weforum.org/agenda/2020/10/top-10-work-skills-of-tomorrow-how-long-it-takes-to-learn-them?utm_source=facebook&utm_medium=social_scheduler&utm_term=Educa%20tion%20and%20Skills&utm_content=21%2F10%2F2020%2021%3A30&fbclid=IwAR3h_yMNY73A-WrEH7Fjap-WqRNC0qMTaqlngJelHhZXdYGMmO4ppJCZgAk. [in English].

Стаття надійшла до редакції 04.08.2022

УДК 378.31 (477)

DOI:

Ольга Кобрій, доктор педагогічних наук, професор
кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
Мар'яна Брода, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри практики англійської мови і методики її навчання
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР У ВИЗНАЧЕННІ ЗМІСТОВИХ НАПРЯМІВ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

У статті обґрунтовано сучасний стан розвитку змістових напрямів модернізації освітнього процесу у закладах вищої освіти України, які відповідають європейським стандартам і характеризують зміни у їх якійсній побудові на основі орієнтації на моральні, національні та громадянські цінності. Визначаючи європейський вимір такого удосконалення і осучаснення освітнього процесу, сучасні змістові напрями модернізації освітнього процесу стосуються гуманізації, демократизації змісту навчальних дисциплін та врахування у ньому національних традицій, характерного ставлення до оточення, історії, мови, літератури, культури тощо.

Обґрунтовано, що ці основні тенденції на кожному історичному етапі розвитку суспільства і вищої освіти втілюють її мету і завдання, закономірності та принципи освітнього процесу у закладах вищої освіти України, окреслена їхня роль у підготовці майбутнього фахівця.

Ключові слова: модернізація освітнього процесу; європейський вимір; змістові напрями; тенденції розвитку змісту навчальних дисциплін; сучасне соціальне замовлення; гуманізація; демократизація; національні традиції.

Лім. 7.

Olha Kobriy, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor of the
General Pedagogy and Preschool Education Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
Mariana Broda, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the
English Language Practices and Teaching Methods Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

EUROPEAN DIMENSION IN DETERMINING CONTENT DIRECTIONS IN MODERNIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF UKRAINE

The article substantiates the current state of the development of content directions in modernization of the educational process in higher educational institutions of Ukraine, which meet European standards and characterize changes in their quality construction based on orientation to moral, national and civic values. Determining the European dimension of such impro-

vement and updating the educational process, the current content directions are related to humanization, democratization of the content of educational disciplines and taking into account national traditions, certain attitude to the environment, history, language, literature, culture, etc.

It is substantiated that these main trends at each historical stage of the development of society and higher education embody its purpose and tasks, regularities and principles of the educational process in higher educational institutions of Ukraine, and their role is outlined in training future specialists. The main approaches to the organization of this educational process are laid down in all strategic regulatory documents that implement state policy in the field of education and open wide opportunities for educational institutions and their management bodies to develop a system of measures relevant to specific socio-economic conditions, improve the quality of education of future specialists and therefore ensure their competitiveness, mobility and flexibility.

The problem of renewal and modernization of the content of higher education should be considered in connection with active student participation in life, search for means of stimulating their independent creative activity, self-development, and ensuring their personal experience. The focus of information on the individual qualities of each person and their future creative activity will help to implement the European dimension of improving content of educational disciplines.

Keywords: *modernization of the educational process; European dimension; content directions; trends in the development of the content of educational disciplines; modern social order; humanization; democratization; national traditions.*

Постановка проблеми. Реформаторські перетворення в освіті, яких потребує її зміст, викликані передовсім соціальним замовленням, а також великою увагою до викладання навчальних дисциплін та підготовки майбутніх фахівців. Вони передбачають орієнтацію на духовно-моральні, національні і демократичні цінності. Вихід українських освітніх закладів (у т.ч. вищої освіти) на рівень світових стандартів, що передбачений програмою Болонського процесу, супроводжується формуванням у них нового, модернізованого змісту освіти.

Осучаснення змісту освіти з метою досягнення іншої якості підготовки фахівців – випускників вищої школи – в умовах європейської інтеграції та глобалізації й адаптація його до конкретних умов входження молодого покоління у відкрите суспільство потребують насамперед обґрунтування таких процесів для усвідомлення необхідності його перебудови, перегляду наявних пріоритетів у змісті навчальних дисциплін. У зв'язку з європейським вектором такого удосконалення реалізація сучасного соціального замовлення у напрямі гуманізації, демократизації змісту навчальних дисциплін та його орієнтації на національні цінності здійснюється з урахуванням відповідного філософського осмислення, виховної традиції, досвіду минулих поколінь, потреб держави, вимог сьогодення, а також сприятиме примноженню національної культури, забезпечуватиме оновлення і прогрес, допомагатиме засвоєнню зразків якісної освіти та доброї професійної підготовки майбутнього фахівця.

Аналіз останніх досліджень. Особливості перебудови змісту сучасної вищої освіти висвітлюються у працях І. Беха [1], І. Богданової, О. Вишневського [2] та ін., які розглядають окремі інноваційні процеси у наповненні змісту навчальних дисциплін, розкривають тенденції розвитку педагогічної освіти, питання орієнтирів вищої освіти, визначення завдань творчого характеру, модульної побудови змісту навчальних дисциплін та ін., однак стан удосконалення цього змісту не супроводжується достатніми зміна-

ми в підготовці майбутнього фахівця (із врахуванням європейського вектора розвитку змісту освіти).

І. Бех [1] наголошує на необхідності особистісно зорієнтованого підходу до визначення змісту освіти, що означає акцент на статусі суб'єкта для особистості, її індивідуальних особливостях, інтересах та потребах, урахуванні умов навчального середовища. О. Вишневський, включаючи до змісту освіти абсолютні вічні цінності, підкреслює необхідність побудови будь-якого виду діяльності у рамках духовно-моральних цінностей та обґрунтовує взаємозв'язок національного і загальнолюдського [2, 267].

А. Фурман пов'язує окремі інноваційні процеси у вивченні навчальних дисциплін з модульною побудовою навчальних курсів. Адже модульна оцінка враховує як якість виконання кожним студентом усіх видів робіт, так і його самостійну роботу. Вчений пропонує таку динаміку занять, яка забезпечуватиме насиченість проблемними завданнями та пошуковими діями [6, 179–180].

У монографії А. Фурмана “Теорія і практика розвивального підручника” наголошується, що підручник повинен бути засобом самореалізації та розвивальної взаємодії учасників освітнього процесу [6, 95], їх напруження у діяльності, застосовування загальних закономірностей для розкриття окремих фактів, створення належних умов для виконання різних завдань, які потребують проявів цілковитої самостійності [6, 154].

Як справедливо зауважує О. Савченко, “сучасне розуміння гуманістичних цінностей освіти спирається на антропологічні й соціокультурні координати”, оскільки передбачає належне оцінювання у свідомості молодих людей “природної основи людини”, “посилення культурологічної спрямованості освіти” [5, 21].

Сучасний стан розвитку змісту навчальних дисциплін не є остаточно визначеним, оскільки не враховані тенденції, пов'язані з європейським вектором їхнього розвитку, не охарактеризована їхня роль у підготовці майбутнього фахівця. Потрібні підходи

до побудови змісту освіти, що ґрунтуються на апробованих суспільним досвідом універсальних способах мислення, комплексності наукових досліджень, які забезпечують людині можливість продовжувати освіту, а також можливість саморозвитку і самовизначення.

Мета статті – обґрунтувати сучасний стан розвитку тенденцій удосконалення змісту навчальних дисциплін у закладах вищої освіти України, що відображають європейський вектор їхнього розвитку, та окреслити їхню роль у підготовці майбутнього фахівця.

Виклад основного матеріалу дослідження. Найголовнішим напрямом перебудови всього змісту української освіти вважають надійне забезпечення результатів у становленні особистості, створення конкретних умов для індивідуалізації та диференціації освітнього процесу. Розгортається процес змін, пов'язаних із забезпеченням інтересів людини, прагненням жити й творити в гармонії з природою, суспільними цінностями, оточенням. “Інтеграція у світовий простір, – підкреслюється в Концепції гуманітарного розвитку України, – є одним із пріоритетів національного культурного розвитку. Тому дії, спрямовані на активізацію діалогу України зі світом ... мають передбачати посилення співробітництва в гуманітарній сфері, реалізацію програм, спрямованих на входження у світовий простір науки, освіти та культури і соціальних стандартів” [4].

Активна участь студентів у соціальних процесах позитивно впливає на прогресивні зміни у свідомості кожної особистості – гармонійно розвиненої творчої, відповідальної, активної, самостійної, – забезпечує її цілісний розвиток та повноцінне становлення. Задля досягнення добрих результатів у становленні особистості в освітньому процесі важливою є демократизація як базова тенденція модернізації освіти та важливий аспект оздоровлення всіх сфер життя освітнього закладу. Відповідно до Національної доктрини розвитку освіти основними напрямками оновлення змісту освіти є особистісна орієнтація системи освіти, пріоритет загальнолюдських і національних цінностей, забезпечення якості освіти на основі новітніх досягнень науки, культури і соціальної практики. Одночасно важливо наголосити на передумовах вільного становлення особистості та вивільненні її творчого потенціалу (адже умови диктатури ведуть до деградації особистості, руйнують її творчість, духовність і самостійність).

Зовнішнім виявом таких процесів є відхід від авторитарності, уявлення про свободу й реалізація самого права на вибір (предмета чи способів діяльності). До того ж, уже з найменшого віку молоді люди повинні прагнути цього вибору, не погоджуватися з приниженим становищем. Звісно, це озна-

чає надання студентам можливостей проявів самоініціативи, самовідповідальності й самостійності, розрив або значне послаблення однопредметної взаємодії учасників освітнього процесу у вищій школі.

Приєднавшись до Болонського процесу, наша країна є відповідальною щодо мобільності, відповідності європейському ринку праці, посилення конкурентоспроможності власної системи освіти. Саме поява інноваційних освітніх процесів, підвищення у суспільстві ролі вищої освіти та масовість в оволодінні нею потребують поглиблення інтеграції, глобалізації, урізноманітнення типів, форм цієї освіти, а також формування надійних стимулів до творчої діяльності. Тому важливими завданнями освіти є розвиток системи в напрямі дотримання європейських стандартів щодо забезпечення її якості, незалежного оцінювання, посилення наукової складової в діяльності ЗВО тощо.

За О. Савченко, відображення в освіті досягнень науки, вибір моральних і освітніх ідеалів та спільні цілі освіти й виховання потребує врахування “адаптивних можливостей освіти”, що передбачають формування поваги до свобод кожної особистості та здатності до безконфліктного життя в суспільстві [5, 23]. Відтак педагог наголошує, що гуманістичним образом становлення людини є створення умов для її саморозвитку, успішна соціалізація її в суспільстві, турбота про розуміння її внутрішнього світу, а отже, – налагодження спільної з оточенням життєдіяльності [5, 21].

Зміна наявної стратегії підготовки студентів до професійної діяльності вимагає, звісно, побудови базового інформаційно-змістового простору професійного зростання для їхньої діяльності в системі “Людина – людина”. Відтак, центральним стає забезпечення установки на професійно-особистісне самовдосконалення та поєднання з нею здатності працювати в цій системі.

Тенденція демократизації, що виявляється у застосуванні діяльнісного підходу до визначення змісту навчальних дисциплін, пристосуванні його до особливостей студентів та умов діяльності, передбачає регулювання інформації (її обсягу, змісту завдань, уваги до розв’язування задач) самим педагогом, створення можливостей для самостійного вивчення дисципліни. Це означає, що вона має бути підпорядкованою творчому перетворенню оточення, що насправді закладене в задачах, проблемах, – узгоджуватися з наступними творчими завданнями (без готових розв’язків).

Відхід від стандартизації, пошук нетипових розв’язків є важливим свідченням прогресу. Якщо акцент на творчість означає увагу до оригінальних рішень, нетрадиційних підходів, прагнення бути несхожим на інших, то така організація освітнього процесу, коли людина почувається вільною, створені умови для творчості, сприяє самостійності учас-

ників цього процесу, заохочує їх відповідальність та ініціативу.

Самостійна діяльність кожного студента є основною передумовою становлення його як суб'єкта демократичних стосунків. Від включення до діяльності залежить ефективність дій суб'єкта, який шукає нові засоби діяльності через усвідомлення обмеженості наявних. Він не може бути пасивним споживачем чужої праці чи виконавцем чийхось намірів, а стає господарем життя, суб'єктом власної діяльності і як результат – здатним справлятися з різними життєвими ситуаціями. Тому необхідність визначення рівня європейських та світових стандартів у змісті освіти, зі збереженням надбань минулого, побудова надійного підґрунтя для забезпечення відповідності змісту навчальних дисциплін запитам практики дозволяють реалізувати розвивальну функцію навчання, організувати процес творчої діяльності на базі засвоєної інформації та обґрунтувати його вплив на розвиток особистості.

Демократизація в організації освіти стосується і змісту виховання, яке також є втіленням діяльного підходу до його організації й відповідає сучасним орієнтирам в освіті. До того ж, така перебудова системи виховання передбачає становлення в особистості демократичної самосвідомості, а також створення відповідних умов, за яких людина отримує статус суб'єкта власного становлення та формування суб'єктно-суб'єктних партнерських стосунків з людьми із її оточення. Спілкування з людьми як складне переплетення різних психологічних контактів з ними об'єднує духовне життя викладача і студентів, сприяє поліпшенню загальної атмосфери в освітньому закладі, оздоровленню відповідної психологічної обстановки, оптимальному вибору стилю педагогічного спілкування. Відтак демократизація суспільства й демократичне бачення освітнього процесу передбачають також взаємодопомогу, співпрацю, співучасть у житті інших людей, позитивні стосунки із соціумом, задоволення моральних і світоглядних потреб особистості, оскільки зумовлені моральними нормами та цінностями становлення людини в суспільстві.

Зауважимо, що у ЗВО кожного разу необхідно підкреслювати самотність особистості в колективі студентів як особистості унікальної, талановитої, від кого залежить доля суспільства, стимулювати здатність самостійно приймати свідомі рішення, виявляти повагу до приватного життя, толерантність до опонентів, докладати зусиль для вдосконалення свого оточення. Саме недооцінка природних засад формування людини, як уважає О. Савченко, й позбавила природного зв'язку з середовищем і певним способом життя, зумовила її відчуження від родини [5, 21].

Отже, новому розумінню ставлення до природи і людства відповідає не ідеал антропоцентризму, а

ідея екоеволюції, спільної еволюції природи і суспільства, усвідомлення важливості глобальної відповідальності людини за життя інших та формування у неї такого світогляду [5, 22–23]. Звідси ж бере початок педагогіка толерантності, яка сприяє формуванню “соціальної комунікації – уміння входити у групову взаємодію, добре володіти мовним, культурним словником суспільства” [5, 21].

У результаті якісно будуються процеси розвитку духовності студента, виховання його національної самосвідомості, становлення майбутнього сім'янина тощо. Цілісний розвиток особистості передбачає формування цілої плеяди її якостей, які стосуються оволодіння ціннісними орієнтаціями та психічними процесами, набуття власного досвіду і його природного узагальнення, спостереження й експериментування та фіксуються у відчуттях, наочних уявленнях, ідеалах, що одночасно сприяють формуванню демократичної свідомості.

Орієнтація саме на духовно-моральну сферу у структурі особистості як вияв гуманізації змісту освіти означає зосередженість на перспективних інтересах особистості, а також створенні належних умов для індивідуалізації й диференціації освітнього процесу. Вибір системи цінностей, як правило, здійснюється з усвідомленням необхідності якісної культурологічної підготовки студентів, потреб сьогодення, з урахуванням виховної традиції, досвіду минулих поколінь, задля оновлення, прогресу та примноження національної культури. Отже, ефективним засобом виховання є трудові обряди, традиції, звичаї, що характеризуються як життєдайне коріння, яке відроджує духовність, моральність, естетику [1, 38].

Змінювати уявлення про навколишній світ, про себе дозволяє трудова діяльність, яка дає можливість виконувати завдання в умовах спільної праці (не тільки індивідуально). Шляхом залучення студентів до систематичної праці й усвідомлення ними власних обов'язків, що стимулює бажання виконувати трудові справи (в т.ч. і добровільного характеру) здійснюється процес формування у молоді почуття обов'язку, відповідальності, сумлінного ставлення до праці, що врешті-решт веде до формування у свідомості людини таких уявлень, переконань, ідеалів, які стають надбанням характеру.

Через систематичну і наполегливу працю нарощуються внутрішні сили, розвиваються розум, воля, почуття, формується стійкий характер. Умови життя на свободі передбачають необхідність вироблення механізму самоконтролю чи самореалізації, за яким людина володіє собою, є самовідповідальною, емоційною, терпеливою, що сприяє зміцненню зв'язків із суспільством. Посилення соціальної спрямованості трудової діяльності, залучення до творчості, формування готовності до праці, вико-

ристання нових технологій праці дають можливість забезпечувати високий рівень свідомості студента та гармонійний розвиток його особистості. Відтак важливим завданням педагога є розвиток любові до активної творчої роботи й усвідомлення своєї ролі у формуванні працьовитості та старанності.

Відомо, що самостійна робота над власним самовдосконаленням будеться на основі життєвого досвіду, роздумів, переконань, поставлених перед собою завдань також відіграє вирішальну роль у становленні особистості. Відтак важливо стимулювати процеси пізнання самого себе, вивчення техніки самоорганізації й самореалізації особистості, застосування відомих способів роботи над собою, що допомагає гармоніювати стосунки людини із природою, самою собою, суспільством. Середовище, яке оточує особистість, володіє значними гуманними впливами [7].

Загалом тенденція демократизації навчальної діяльності (та розвантаження навчальних предметів інформацією), пристосування змісту інформації до умов діяльності і особливостей студентів, застосування діяльнісного підходу до визначення змісту навчальних предметів, передбачає регулювання кількості інформації й змісту завдань самим педагогом, створення можливостей для самостійного вивчення предмету і велику увагу до розв'язування задач. У дослідженнях процесів активізації навчання й виявлення можливостей пізнавальної діяльності, як правило, визначають значення самостійного пошуку розв'язків проблеми як найважливішого критерію творчості. Такі висновки зазвичай акцентують на самостійній роботі студентів і сприяють демократизації освітнього процесу.

Спільна чи індивідуальна діяльність педагогів чи студентів у контексті діяльнісного підходу до організації навчальної діяльності забезпечує так званий розвивальний ефект від самостійної роботи та відзначає необхідність системної організації самонавчання. Зауважимо, що самостійна діяльність кожного студента є основною передумовою становлення його як суб'єкта демократичних стосунків, і ефективність дій суб'єкта залежить від особистого включення у діяльність, яка починається лише тоді, коли він сам усвідомлює обмеженість наявних засобів діяльності і починає шукати нові. Власне творчість передбачає деякі самостійні дії студентів, особливо пов'язані з конструюванням і проектуванням, пошук власних стимулів виконувати роботу, формулювання своїх суджень і висновків тощо.

Профільне навчання, що вимагає необхідних умов для різнорівневого змісту освіти, який, своєю чергою, відображений у різнорівневих підручниках, посібниках, програмах, стимулюватиме вибір інформації, конкретного змісту завдань. Сьогодні такі тенденції означають і відповідне планування аудиторної, самостійної роботи студентів, і висвіт-

лення положень, які впливають із сучасного соціального замовлення та закріплюються досвідом упровадження результатів на практиці. На перспективу важливо дослідити шляхи та засоби реалізації на практиці сучасного змісту навчальних дисциплін в європейському напрямі його вдосконалення.

Висновок. Широкомасштабні дослідження процесів модернізації змісту навчальних дисциплін та його активні розробки щодо якісного наповнення компонентів ведуть до необхідності гуманістичних та демократичних засад побудови змісту навчання й виховання, збільшення частки самостійної роботи студентів тощо.

У змісті навчальних дисциплін активно впроваджуються ідеї особистісно орієнтованого навчання, співпраці між педагогом і студентом, вільного вибору, пристосування інформації до особливостей студентів та умов майбутньої діяльності, забезпечення особистого досвіду студентів, стимулювання цілісності, комплексності та інтегративності знань, що є основою такої підготовки та систематизації й узагальнення відповідної інформації, а також тенденції нарощування творчої компоненти змісту освіти, його диференціації та індивідуалізації, збалансування навчання, розвитку і виховання, які поширилися завдяки Болонському процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: науково-метод. посібник. Київ: ІЗМН, 1998. 204 с.
2. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: посібник для студ. вищ. навч. закладів. 2-е вид., доопрац. і доп. Дрогобич: Коло, 2006. 608 с.
3. Кобрій, В. Педагогічні умови практичної підготовки фахівців у вищих педагогічних навчальних закладах України. *Людинознавчі студії: зб. наук. праць ДДПУ імені Івана Франка. Серія: Педагогіка*, № 31. С. 156–165.
4. Концепція змісту освіти для європейського виміру України. *Відкритий урок*. 2005. № 13–16. С. 44–50.
5. Савченко, О. Цілі й цінності реформування сучасної школи, *Шлях освіти*. 1996. № 1. С. 20–23.
6. Фурман А. Теорія і практика розвивального підручника: моногр. Тернопіль: Економічна думка, 2004. 288 с.
7. Drew, H. (2020). What is the Humanistic Theory in Education? URL: <https://helpfulprofessor.com/humanist-theory-in-education/>

REFERENCES

1. Bekh, I.D. (1998). *Vykhovannia osobystosti: u 2 kn. [Personality upbringing: in 2 vol]. Vol 1: Personality oriented approach: theoretical and technological bases*. Kyiv, 204 p. [in Ukrainian].
2. Vyshnevskiy, O. (2006). *Teoretychni osnovy suchasnoi ukrainkoï pedahohiky [Theoretical bases of modern Ukrainian pedagogy]*. Drohobych, 608 p. [in Ukrainian].
3. Kobrii, V. (2015). *Pedahohichni umovy praktychnoi pidhotovky fakhivtsiv u vyshchyykh pedahohichnykh navchalnykh zakladakh Ukrainy [Pedagogical conditions of practical specialist training in higher educational institutions of Ukraine]*. *Human Studies. Pedagogy*, No. 31, pp. 156–165. [in Ukrainian].

**ПЕДАГОГІЧНА СИСТЕМА ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ У ГАЛУЗІ
НАРОДНОГО ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА**

4. Kontsepsiia zmistu osvity dlia yevropeiskoho vymiru Ukrainy (2005). [Conception of the content of European dimension for Ukraine]. *Open Lesson*, No. 13–16, pp. 44–50. [in Ukrainian].

5. Savchenko, O. (1996). Tsili i tsinnosti reformuvannia suchasnoi shkoly [Goals and values of modern school reforming]. *Education Way*, No. 1, pp. 20–23. [in Ukrainian].

6. Furman, A. (2004). Teoriia i praktyka rozvyvalnoho pidruchnyka [Theory and practice of the development-oriented textbook]. Ternopil, 288 p. [in Ukrainian].

7. Drew, H. (2020). What is the Humanistic Theory in Education? Available at: <https://helpfulprofessor.com/humanist-theory-in-education/> [in English].

Стаття надійшла до редакції 15.08.2022

УДК 37.01:745/749

DOI:

Леонід Оршанський, доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри технологічної та професійної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Галина Мельник, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри технологічної та професійної освіти

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Галина Ліщинська-Кравець, старший викладач кафедри технологічної та професійної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

**ПЕДАГОГІЧНА СИСТЕМА ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ У ГАЛУЗІ
НАРОДНОГО ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА**

У статті розкривається досвід впровадження цілісної педагогічної системи фахової підготовки студентів у галузі декоративно-ужиткового мистецтва та його викладання в школі. Ця педагогічна система передбачає: по-перше, глибоке вивчення історії та мистецьких традицій рідного краю; по-друге, оволодіння техніками рисунку і формотворення, уміннями розробляти орнаментальні композиції, підбирати гармонійну кольорову гаму, проектувати та втілювати творчий задум у матеріалі; по-третє, опанування методикою викладання народного декоративно-ужиткового мистецтва у школі. Основними завданнями цієї педагогічної системи, крім формування мистецьких, техніко-технологічних і методичних знань, спеціальних умінь і навичок виготовлення декоративно-ужиткових виробів, є розвиток у студентів творчих здібностей, стійкого інтересу до художньо-трудової діяльності, виховання бережливого ставлення до традицій народного мистецтва, прилучення їх до краєвих надбань національної культури.

Ключові слова: народне декоративно-ужиткове мистецтво; студенти; педагогічний заклад вищої освіти; інтегрований культурно-освітній простір.

Лит. 18.

Leonid Orshanskiy, Doctor of Science (Pedagogy), Professor,
Head of the Technological and Professional Education Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

Halyna Melnyk, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the
Technological and Professional Education Department

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

Halyna Lishchynska-Kravets, Senior Lecturer of the

Technological and Professional Education Department

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

**PEDAGOGICAL SYSTEM OF PROFESSIONAL TRAINING
OF FUTURE TEACHERS OF TECHNOLOGIES IN THE FIELD
OF FOLK DECORATIVE AND APPLIED ARTS**

The article reveals the experience of implementing a holistic pedagogical system of professional training of students in the field of decorative and applied art and its teaching at school. This pedagogical system involves: first, a deep study of the history and artistic traditions of the native region; secondly, mastering the techniques of drawing and shaping, the skills to develop ornamental compositions, to select a harmonious color scheme, to project and implement a creative idea in the material; thirdly, mastering the method of teaching folk decorative and applied art at school. The main tasks of this pedagogical system, in addition to the formation of artistic, technical-technological and methodical knowledge, special skills and skills in the manufacture of decorative and useful products, are the development of the students' creative abilities, persistent interest in artistic and labor activities, nurturing a careful attitude to the traditions of folk art, bringing them to the best assets of national culture.